

Udenrigsministeren (Guldberg):

Også her vil jeg gerne takke for tilsagnene og den velvillige behandling, det gode miljø, der har rådet omkring forslaget, og jeg skal gøre mit yderste for, at mit svar her bidrager til det almindelige ønske, forstår jeg, om, at der ikke skal være udvalgsbehandling.

Jeg vil gerne sige til hr. Svend Haugaard, at jeg kan bekræfte, at jeg naturligvis har samme syn på spørgsmålet i den forbindelse.

Jeg vil gerne sige til fru Karen Thurø Hansen, at jeg ikke er helt så sikker på, hvordan jeg skal bedømme det spørgsmål, der er rejst. Jeg har også forsket i sprog, og jeg ved ikke, om det er mig, der har en anden sproglig fornemmelse, men jeg har i hvert fald lagt mærke til, at når der i artikel 4 i den danske tekst står, at vi skal „udse“ en speciel myndighed, så kan det virke mere som noget aktivt oprettende af noget nyt, end når man læser den norske tekst, hvor der står, at man skal „utpeke“. Jeg ser, at i Sverige „utser“ man, og i Finland „valtio-er“ man, og jeg har selv den fornemmelse, at den tanke jeg sprogligt lægger i det, i og for sig alene er, at vi forpligter os til at udpege, at anvise en myndighed, som skal overvåge og følge dette. Deri ligger — og det bør også være den rigtige konklusion — at vi i forvejen jo har myndigheder, der skal tage sig af forureningsproblemer og miljøproblemer, og jeg forstår dette her sådan, at vi må sige: de skal også følge med i, om den forurening på det nationale territorium, som de jo i øvrigt skal kontrollere, kan have virkninger i forhold til andre lande, og skal i så fald aktionere.

Jeg tør altså ikke dermed påstå, at det overhovedet ikke koster noget, men jeg vil sige, at det bør være rimeligt at betragte det som et led i den almindelige forureningsbekæmpelse i sit eget land.

Vi kunne jo også omvendt sige, at hvis det er på vores område, der forurenes af andre lande, så slipper vi altså for noget, som de andre landes overvågingsmyndigheder så til gengæld skal tage sig af, så jeg tror, at jeg har lov at sige, at det er ikke noget væsentligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går forslaget til folketingsbeslutning direkte til anden (sidste) behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om Statens Kunstfond [af Ib Christensen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 144) findes i tillæg A. sp. 2537, fremsættelsen i tidenden sp. 3722).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages de resterende sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet [af Ib Christensen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 152) findes i tillæg A. sp. 2581, fremsættelsen i tidenden sp. 4243).

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om statstilskud til et landsdelsorkester for Sjælland [af Ib Christensen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 153) findes i tillæg A. sp. 2583, fremsættelsen i tidenden sp. 4243).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om film og biografier [af Ib Christensen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 154) findes i tillæg A. sp. 2585, fremsættelsen i tidenden sp. 4244).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed [af Ib Christensen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 155) findes i tillæg A. sp. 2587, fremsættelsen i tidenden sp. 4245).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (*Nathalie Lind*):

Retsforbundet har her fremsat 5 lovforslag om at ophæve statsstøtte til kunsten.

Det første forslag er forslag til lov om ophævelse af lov om Statens Kunstfond. Jeg skal i denne forbindelse blot henlede opmærksomheden på, at vi jo i februar og i marts måned i år havde en ret omfattende drøftelse her i tinget og også i kulturudvalget, og herunder blev det fra alle partiers side, bortset fra fremskridtspartiets og retsforbundets, tilkendegivet, at man fra statens side skulle støtte kunsten, men at der naturligvis var ting vedrørende principperne i den nu 10 år gamle lovgivning, man kunne tage op til diskussion og eventuel nyvurdering. Jeg henviser til den debat, der dér fandt sted, og må naturligvis tage afstand fra det forslag, retsforbundet her fremsætter.

De 2 næste lovforslag vedrører ophævelse af lov om statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet og ophævelse af lov om statstilskud til et landsdelsorkester for Sjælland. Jeg vil blot her nævne, at loven fra 1961 om statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet sigtede direkte på en lovfæstelse af de årlige statstilskud, som allerede da ydedes til Odense byorkester, Ålborg byorkester og Århus byorkester. Senere, i 1963, kom også Sønderjyllands symfoniorkester som landsdelsorkester ind under lovens støttebestemmelser.

Baggrunden for, at staten ønskede at træde økonomisk til over for byorkestrene, var ønsket om at sikre disse orkestres opretholdelse på et kunstnerisk forsvarligt niveau. Jeg vil nævne, at byorkestrene i dag ikke alene indtager en nøglestilling i dansk musikliv i provinsen, men de muliggør også, at betydelige musikdramatiske opgaver kan løses i provinsen, herunder i samarbejde med landsdelsscenerne, og nævne, at Danmarks radio regelmæssigt anvender dem i deres programmer, og at en stor del af orkestermedlemmerne virker som lærere i instrumentbrug og dermed medvirker til at afhjælpe den ellers meget følelige mangel på veluddannede musiklærere i provinsen. Mit hovedsynspunkt er, at jeg finder, det er en vigtig opgave, at vi støtter bestræbelserne på at decentralisere dansk musikliv, og det er min overbevisning, at statsstøtte til drif-

ten af disse orkestre er af fundamental betydning for sikring af deres kulturelt værdifulde arbejde, så derfor må jeg også afvise disse lovforslag.

Jeg vil gerne gøre en bemærkning specielt med hensyn til Sjællands symfoniorkester. Jeg skal ikke bruge tiden på at gennemgå baggrunden for det — jeg går ud fra, at forslagsstillerne er bekendt med, at det dels i sommersæsonen er Tivolis koncertsals orkester, dels i vintersæsonen er turnerende orkestre på Sjælland — men blot også her sige, at det ville være et urimelig hårdt slag mod vores musikliv, hvis man ophævede statsstøtten, og jeg mener ikke, at orkestret kunne fortsætte, hvis statsstøtten ikke blev ydet.

Det fjerde lovforslag er et forslag om ændring af lov om film og biografer. Forslaget går ud på, at man vil reducere filmlovgivningen til nogle ganske enkelte bestemmelser, hovedsagelig af formel karakter.

Jeg skal her blot nævne, at for mindre end 2 år siden vedtog folkettingen enstemmigt den gældende filmlov, og det er min opfattelse — vi har ikke diskuteret det, men jeg tror ikke, min opfattelse vil vise sig at være forkert — at der også i det folketing, der er i dag, vil være bred tilslutning til denne filmlovgivning. Jeg vil gerne understrege, og det er det vigtige i denne forbindelse, at en opretholdelse af filminstitutets nuværende støtteforanstaltninger må anses for en absolut forudsætning for at sikre en spillefilmproduktion på et kvalificeret professionelt plan i Danmark. Hvis filminstitutets virksomhed nedlægges, så er der for mig at se ingen grund til at søge anden hjemmel til drift af filmskolen eller støtte til uddannelse på filmkunstneriske eller filmtekniske områder, for i så fald vil der kun i meget begrænset omfang være beskæftigelsesmuligheder i Danmark for folk med filmuddannelse. Derfor finder jeg ikke anledning til at støtte gennemførelsen af dette lovforslag.

Det sidste lovforslag er forslaget om ophævelse af støtten til teatervirksomhed. Jeg vil blot her nævne, at vi i den gældende teaterlov ikke alene har en lang række bestemmelser om statsstøtte til forskellige former for teatervirksomhed, men at vi også har hjemmel til at yde støtte til publikumsarbejdet, dvs. støtte publikumsorganisationer,

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

således at man kan nedsætte billetpriserne i forbindelse med faste teaterabonnementer. Også dette foreslår man nu ophævet mindre end et år efter, at vi har vedtaget lovændringer, der specielt sigter på at forbedre og udbygge dette publikumsarbejde.

Når man læser forslaget, ser det for mig ud, som om forslagsstillerne mener, at dansk teaterliv ville fortsætte næsten uanfægtet, selv om staten hørte op med at yde tilskud til teatrene, men denne antagelse er helt forkert. Uden støtte fra det offentlige vil så godt som al teaterdrift ophøre; omkostningerne ved teaterdrift er i dag så store, at man umuligt kan få samtlige udgifter dækket alene ved billetindtægterne. Jeg vil sige til sidst, at det er en udvikling, som ikke blot gælder i Danmark. Vi ser også fra udlandet, at hvis teatervirksomhed skal kunne gennemføres på den måde, vi ønsker det, så må der støtte fra det offentlige til.

Jeg har ikke flere bemærkninger, men må også afvise dette lovforslag.

Robert Pedersen (S):

Socialdemokratiet har ingen sympati for disse 5 lovforslag, som vi tillige finder sjukskede og ufuldstændigt gennemarbejdet, dårligt gennemtænkt og byggende på urigtige postulater.

Jeg kan lige tage kunstfonden først. Der har vi allerede ved bearbejdelsen af lovforslaget i udvalget konstateret, at der ikke er flertal for de tanker, retsforbundet lægger frem. Derfor skal jeg ikke bidrage til det almindelige tidsspille, men kun sige, at vort parti selvfølgelig overholder forretningsordenen og ikke vil nægte at debattere lovforslaget i udvalget.

At lovforslagene er sjukskede, fremgår af mange ting. Når man som hovedformål med et sæt af lovforslag sigter imod at spare på de offentlige finanser, så skyldte man dog de medlemmer, som skal arbejde med det i grupperne, at man kom med oplysninger om, hvor store besparelserne ville være. Det har man ikke gjort. Jeg kan af hensyn til de andre ordførere sige, at ved nedlæggelse af orkestre uden for hovedstaden ville der blive sparet 10 mill. kr., ved nedlæggelse af landsdelsorkestret for Sjælland 2 mill. kr., film-instituttet 4 mill. kr., hvorimod der ingen mulighed er for at sige, hvor stor beløbsram-

men vedrørende lovforslaget om teatervirksomhed ville blive, al den stund det ikke fremgår af forslaget, om alle udgifterne under finanslovens § 21. 5.02. vil falde bort.

At lovforslagene ikke er gennemtænkt, kan man se af mange ting. Det bliver i alle lovforslagene fremhævet, at der er ting, vi ikke kan have med. Derfor bør disse love også ophæves. Man siger om kunstnerstøtten, at vi ikke kan støtte sceneinstruktører, skuespillere og arkitekter. Hvorfor skal kunstnerne så have penge? Argumentet kunne man jo lige så godt vende den anden vej, hvis holdningen var den, at her støtter man noget godt, og sige, at så burde vi udstrække støtten til andre former for kunstarter. Man siger, der ikke kan gives støtte efter loven til pop og til jazz og til moderne musik; hvorfor skal den klassiske musik så have støtte?

Endelig siger man vedrørende teaterloven, at der ikke gives støtte til cirkus, til revyer, til biografer. Her kan man for det første henvise til, at biografernes forhold lovgives der om i en helt anden lov, at revyerne kan få støtte, og at der har været forslag fremme til bearbejdelse i kulturudvalget om også at sikre den kunstform, der hedder cirkus, ved at give den støtte. Man vender altså op og ned på det, og det har man da sådan set lov til at gøre, men det er, ligesom om retsforbundet finder en undskyldning for at ville fjerne disse støttemuligheder ved at sige: ja men vi kan jo alligevel ikke udstrække støtten til alle.

Så begrundes forslagene også med et ofte gentaget postulat i politiske debatter, nemlig at statspenge er forpligtende penge. Skal det sige, at når der fra det offentliges side gives tilskud til noget, så står der bagved en eller anden usynlig mand eller en skygge og siger: der er de og de forpligtelser behæftet med modtagelsen af disse penge. Må jeg spørge, hvor hr. Ib Christensen har det fra. Jeg har mit udspring i en branche, der sådan set har lidt med det at gøre, højskolen, hvor de gode gamle liberalistiske forstandere i mange, mange år sagde: vi vil ikke tage imod statspenge, vi vil ikke risikere, at man kommer fra et ministerium og fra en kreds af politikere og dirigerer, hvad vi skal sige på vore talerstole, hvordan vi skal undervise, hvordan vi skal tilrettelægge det hele. Men alle har accepteret det, og alle siger i

[Robert Pedersen.]

dag, at de penge, man får i statstilskud, ingen forpligtelser medfører, fordi der i dette land er en god, en sund og en liberal holdning over for de objekter, man ønsker at støtte, og der er ingen ønsker om og ingen som helst trang til at intervenere i den frihed, som er så grundfæstet i dette land.

Endvidere er der et andet postulat, nemlig dette, at ved støtte af den karakter kommer man til at pleje det konventionelle, det traditionelle, det, der går uden om problemkomplekser af enhver art. Jeg tror ikke på det. Jeg må indrømme, at jeg synes, der er mere sandhed i det kultursyn, som fremskridtspartiets hr. Poulsaard lægger til grundlag for sine synspunkter, nemlig at man måske kan konstatere, at man ved støtte af enhver art har været med til at pleje en kunstnerisk udtryksmåde på forskellige felter, som var ude af pagt med det, som almindelige mennesker forstår og anammer og accepterer, at der er nogle smagsbærere i dette land, som har udtryksformer, der er ude af pagt med den „almindelige“ befolknings. Jeg tror mere på det hr. poulsaardske synspunkt, end jeg tror på det postulat, der er nedlagt i forslaget fra hr. Ib Christensen.

Derfor er der ingen sympati, men tre små lyspunkter til sidst. Jeg synes ud fra en liberal tankegang, at det er udmærket, vi har fået en politisk konkurrence på højrefløj, at hr. Poulsaard og hr. Glistrup ikke kan være så sikre på alene at appellere til den kulturnihilisme, der er grundlaget for disse lovforslag. Man må sige, det er udmærket, at der er lidt at vælge imellem på den fløj.

For det andet ligger der et spareperspektiv, som hr. Ib Christensen fremhæver alle tre steder, og det er da udmærket. Jeg skal da gerne ved møder bekræfte, hvis det er ønskeligt, at retsforbundet her vil være med til at hjælpe med at spare. Det vil blive 4 kr. pr. borger pr. år. Hvis vi accepterede de foreliggende lovforslag, så ville retsforbundet kunne gå ud og sige til den danske befolkning: kære venner, under det sparepres, som vi er inde i, og under det krav, der er fra skatteyderne om at få lettelser, så er retsforbundet fanebæreren, der har sikret, at I sparer 4 kr. om året. Det synes jeg man skal ønske hr. Ib Christensen til lykke med. Det er i det perspektiv, hele hans kulturpo-

litik skal ses. Jeg vil dog personlig fornemme, at de grupper, som det appellerer til, nok vil lytte lidt mere til hr. Glistrup, der jo lover anderledes store besparelser.

Der er også en løfteparagraf. Jeg optager den, efter det jeg har læst her, som en trusselsparagraf. Det drejer sig om bebudelsen af, at der skal komme et forslag om det kgl. teater. Hvis det bliver lige så dilettantisk som det andet, så har vi jo noget at se frem til.

Vestergaard Eriksen (FP):

De fem lovforslag, der foreligger her, er fremskridtspartiet alle positivt indstillet over for.

Hr. Robert Pedersen nævnedes, at det var nogle sjuskede forslag. Det skal jeg ikke afgøre, men jeg synes egentlig, det er en mærkelig måde at betegne nogle lovforslag på, når man mener, at sådanne ting er overflødige, samtidig med at det indebærer besparelser, hvis man ophæver dem. I lys af det, der sker i disse dage her i det høje ting, er det så ikke netop besparelser man vil have?

Med hensyn til lovforslaget om ophævelse af Statens Kunstfond er det ganske givet, at vi fra fremskridtspartiets side er indstillet på at gå ind i en velvillig behandling af forslaget i udvalget. Vi er stadig væk af den opfattelse, at kunsten i sin helhed trives bedst under frie former og ikke på baggrund af statsstøtte. Det må også være sådan, at kunstnerne må føle sig mere frie, når de ikke er afhængige af sådan støtte fra det offentlige side.

Med hensyn til lovforslagene om ophævelse af statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet og til landsdelsorkestret for Sjælland finder vi det helt i orden, om disse lovforslag bliver vedtaget. Vi kan ikke se, der er noget formål i, at man skal betale til disse orkestre. Er det sådan, at man vil have disse orkestre, må de kunne drives under andre former rent økonomisk set. Det kan ikke være en statsopgave. Så kunne det også blive en statsopgave i alle byer osv. Det kan vist ikke være rigtigt, slet ikke med den økonomi, Danmark har.

Jeg vil også gøre et par bemærkninger vedrørende loven om film og biografer. Vi er meget velvilligt indstillet over for at se på de foreslåede ændringer i denne lov og vil

[Vestergaard Eriksen.]

behandle forslaget velvilligt i kulturudvalget.

Vedrørende lov om teatervirksomhed er vor stilling den samme. Vi vil se velvilligt på de ændringer, der er indeholdt i lovforslaget, i udvalget.

Mette Madsen (V):

Jeg skal på venstres vegne afvise forslagene vedrørende Statens Kunstfond, loven om film og biografer og loven om teatervirksomhed. Min kollega hr. Kaj V. Andersen vil tage ordet, hvad angår orkestrene.

Med hensyn til venstres principielle stilling til de tre lovforslag kan jeg bare henvise til de debatter, der har været om disse love her i tinget igennem de senere år, og sidst til de bemærkninger, jeg selv er kommet med i denne samling, da vi havde loven om Statens Kunstfond og loven om film og biografer til debat her i salen. Jeg kunne tænke mig, at vi, når vi kommer til udvalgsarbejdet, måske kunne få forslagsstillerne til at dokumentere de forskellige påstande, der står i fremsættelsestalerne. Det kunne være interessant at se, om der virkelig ligger reelle tal bag det, der står. Der er henvist til teatersociologiske undersøgelser, hvem der får disse tilskud, og navnlig hvem der ikke får dem. Der foreligger jo forskellige årsberetninger fra disse institutioner. Men jeg mener, alt dette er noget, vi kan behandle under udvalgsarbejdet.

Kaj V. Andersen (V):

På venstres vegne skal jeg blankt afvise retsforbundets forslag om ophævelse af støtten til orkestrene. Retsforbundet betegner sig, så vidt jeg ved, som et liberalt parti, og dette liberale parti tillader sig altså med disse forslag en udsøgt hån mod mange, mange års idealistisk og uselvisk arbejde i den danske provins blandt musikvenner og i orkesterkredse, som først med lovene af 1961, 1963 og 1965 blev kronet med noget, der ligner held.

Man taler om besparelserne. Ja, lad os bare nævne dem også. 90 pct. af disse orkestres budgetter går til lønninger, og så kan man jo sagtens finde ud af, ad hvilke kanaler midlerne finder tilbage til stat og kommune.

Det hed vist med rette om retsforbundets

tidligere leder, dr. Viggo Starcke, at hans halve liv var politik. Det skal nok være rigtigt, men den anden halvdel var minsandten optaget af kunst, af litteratur, af musik. Dr. Starcke var med andre ord noget relativt sjældent i dette samfund i dag: et dannet menneske. Jeg tror, han ville græmme sig over efterfølgerens adfærd.

Meta Ditzel (RV):

På det radikale venstres vegne vil jeg også tage afstand fra de 5 forslag, idet vi vil afvise dem som de tidligere talere.

Når det drejer sig om kunstfonden, vil jeg henvise til vor ordførers omtale i debatten den 22. januar i år og bl. a. minde om, at det også dengang blev præciseret, at kulturministeriets budget kun omfatter 1 pct af statsudgifterne og falder, når nu naturfredningen overgår til andet ministerium, så det kommer ned på 0,87 pct. Dette være sagt i relation til retsforbundets henvisning til den voldsomme ekspansion i den offentlige sektor, som åbenbart er et meget væsentligt motiv, til, at man vil skære ned her.

I øvrigt var man jo også i den debat inde på, at man måtte afvente nærmere redegørelser i en beretning fra ministeren, som nu har nedsat et udvalg til at undersøge forholdene omkring kunststøtten. Jeg finder ingen grund til nogen længere behandling, før vi får denne beretning.

Med hensyn til orkestrene stiller vi os på samme linje. Vi afviser forslaget, navnlig da det drejer sig om provinsorkestrene — der siges ikke noget om de københavnske orkestre. Det er provinsorkestrene, man vil nægte at give tilskud til. De betyder efter vor mening meget for musiklivet ude omkring, og det vil være fejlagtigt at tro, at man kan opnå de samme resultater, hvis man overlader dem til kommunal støtte. Jeg kan pege på, at de f. eks. tager sig en hel del af de unges musikopdragelse. Der er flere orkestre, der har mange koncerter ude på skolerne ved siden af alle de andre aktiviteter — den store rolle, de spiller for teater-tjeneste i visse tilfælde og for radioproduktioner også. Vi finder altså ingen grund til at borttage det tilskud og vil protestere imod det.

Hvad angår filmen, har vi jo netop støttet filmloven, bl. a. for at sikre støtte til produktion af danske film. Nu siges det ganske vist

[Meta Ditzel.]

i fremsættelsestalen, at der ofte vil være tale om støtte til film, der kun kommer et beskedent publikum for øje. Det var jo ikke vor mening, at støtten kun skulle gives til helt specielt særprægede danske film, men til lødige danske film, som også vil have interesse for et større dansk publikum.

Hvad teatrene angår, er man fra retsforbundets side meget inde på, at støtten overvejende går til det etablerede, ukontroversielle teater. Der er jo stadig væk nogen kritik af den støtte, men jeg må måske henvise til, at der er kommet en oversigt over de sidste finanslovbevillinger, der er givet som støtte til teatre, og dér kan man se, at man dog efterhånden støtter en hel del eksperimentelle og opsøgende teatre. Det kan naturligvis drøftes, om man synes, støtten er tilstrækkelig, men man er i gang med at støtte den side af teaterlivet.

Jeg må måske lige til sidst gøre opmærksom på, at i det sidste notat, vi har fået, står der over denne oversigt:

„De nedenfor angivne beløb reduceres med 1,5 pct. som følge af den generelle nedskæring af finanslovbevillingerne.“

Vi er altså opmærksomme på, at vi er inde i sparetider. Det synes jeg må være tilstrækkeligt, når vi taler om kulturlivet, at man prøver på, når der skal spares, at beskære lempeligt, fordi vore udgifter dertil i forvejen er meget beskedne sammenlignet med hele statsbudgettet.

Lembourn (KF):

Da jeg er ganske enig i de ret så skarpe bemærkninger, hr. Robert Pedersen og hr. Kaj V. Andersen har fremsat, kunne man være fristet til at sige, at disse forslag gider man ikke diskutere, og blot meddele tinget, at éns parti agter at stemme imod. Men af hensyn til tingets værdighed bør det vel være sådan, uanset hvor tåbelige forslag der kommer, at man går ind i diskussionen og forklarer, hvorfor man er imod dem.

Jeg har forstået det sådan, at retsforbundet overhovedet ikke vil have nogen kulturpolitik. Det må egentlig være det, der ligger i forslagene. Hvis det ikke er rigtigt, burde man vel i det mindste antyde, hvad det så er, man vil have i stedet, men det siger man ingenting om.

Med hensyn til Statens Kunstfond skal

man jo huske, at den blev vedtaget enstemmigt her i folketinget, og at den er et led i en kulturpolitisk helhed. Selvfølgelig kan man drøfte, om den har fungeret, som den skulle, og det gør vi jo også. Det er meningen, at vi i næste folketingssamling eller i 1975-76 skal have en gennemgående drøftelse af hele vores kulturpolitik for at se, hvad der kan være galt med den ifølge de erfaringer, vi har haft, og så prøve, om vi kan gøre den bedre. Men på nuværende tidspunkt, hvor der sidder en række udvalg og arbejder med disse ting, og hvor vi venter på en række eksperteres bedømmelse af det, er det da meningsløst at gribe ind i dette arbejde og stoppe støtten fuldkommen.

Jeg er enig i den tanke, at man skal decentralisere kulturpolitikken, men forslagsstillerne siger jo intet om, hvordan de vil gøre det.

Det fremgår af forslaget om teatervirk-somhed, at forslagsstillerne åbenbart ikke ved noget som helst om teatervirk-somhed. Som kulturministeren var inde på det, er det altså sådan, at hvis man vil drive teater i et lille land som Danmark — nu er vi oven i købet kommet derhen, som jeg også tror kulturministeren nævnte, at det gælder selv i lande med et stort marked, et stort publikum — er forholdet det, at omkostningerne ved at drive et teater er vokset så stærkt, at hvis publikum skulle betale alle omkostningene gennem billetten, ville der simpelt hen ikke komme nogen mennesker i teatrene. Det er betingelserne. Derfor er der ingen vej udenom: hvis man vil have teatre, er man nødt til at yde dem en eller anden form for offentlig støtte.

Hvis man gennemførte disse forslag, så ville kun det kgl. teater overleve. Det ville være det eneste teater, vi havde tilbage — det er muligt, man også ville afskaffe det, det får vi jo at høre senere. Det ville betyde en monopolisering af dramaet, og så vidt jeg kender til retsforbundets teorier, så er det ikke ligefrem monopoler, man er interesseret i.

Det oplyses, at hvis man ophæver støtten, så vil de ukontroversielle, de avancerede teatre bedre kunne udfolde sig. Ja men det er da helt forkert. Det er da på grund af samspillet mellem det professionelle, etablerede teater, hvor uddannelsen af skuespil-lerne foregår, og det alternative teater, at

[Lembourn.]

der opstår et teaterliv. Hvis man fjerner hele den del af teaterverdenen, hvor det professionelle teater er, hvor elevskolerne er, så er der simpelt hen ikke skuespillere tilbage, og så er der ikke noget teater mere overhovedet, men det er måske også det, man ønsker sig.

Jeg mener ikke, der er grund til at gå yderligere ind på de enkelte forslag, men jeg vil sige som helhed om samtlige forslag, at vi har altid her i Danmark haft en kulturpolitik. Christian den Fjerde indførte chatolkassen, og siden da har det offentlige bidraget til dansk kultur. Man er endda gået så langt, at man sendte et krigsskib ned for at hente Thorvaldsens statuer, og jeg tror ikke, at H. C. Andersen har taget skade af de penge, han fik til at rejse rundt og se sig om. Lige siden har vi — ligesom alle andre lande — haft en tradition for at føre kulturpolitik. Vil retsforbundet virkelig bryde med denne tradition?

Til sidst: når vi kommer så langt, at vi virkelig for alvor skal til at gå hele vores kulturpolitik igennem, kan det meget vel være, at der er ting, der skal ændres, men det skal ske ud fra et kulturpolitisk helheds-syn, hvor alle kunstarterne skal med ind — og måske også, som hr. Robert Pedersen var inde på det, nogle af dem, som i dag ikke får støtte. Det, vi skal drøfte omkring Statens Kunstfond, det er ikke at afskaffe den, men det er at forbedre den og udvide den, for kunsten er i en uhyre vanskelig situation. Den er i en økonomisk krise, og det gælder alle kunstarter og alle producenter af kunst, og den løses ikke ved, at man tager det hele fra dem, for så går det hele nedenunder og hjem, men den løses ved, at man prøver at forbedre deres forhold. Hvordan vi skal gøre det, finder vi ud af, og vi vil fra konservativ side, når den tid kommer, komme med et kulturpolitisk helhedsforslag om disse ting. Det konservative folkeparti afviser at stemme for disse forslag.

Melchior (CD):

Man skal jo ikke sparke til en liggende mand, men de pinsler, som hr. Ib Chrisensen og hans gruppefæller i denne time gennemgår, er jo selvviliede, og vi skal måske udfylde pausen, til de store ting skal ske senere på dagen. Det er jo også sagt her, at man

skylder tingets værdighed at markere, dels hvad man mener, og dels ganske kort, hvorfor man mener det, selv om det jo ikke er længe siden, vi ved flere lovforslags behandling har været igennem det samme stof.

Jeg forstår, at retsforbundet vil blæse hele kunsten et stykke, men man vil altså ikke betale orkestrene for at gøre det. Det er måske et nyt parti, der har fået sit indtog her; rindalisterne er nu repræsenteret også på den anden side af midtergangen, og det kan jeg kun beklage, men det får vel ikke nogen større betydning.

Jeg skal undlade at gentage, hvad hr. Lembourn har været inde på, som jeg også ville have spundet en ende over, nemlig at samfundet altid har støttet kunsten. Lad mig i stedet for nævne, at alle borgere i samfundet altid har levet af og på kunsten. Mere vel i vor tid end i de mere klassede gamle dage. Det er helt oplagt, at også de, som er imod kunststøtte, og som siger, de ikke interesserer sig for den ene, den anden eller den tredje form for kunst — det er jo en ærlig sag, at man ikke er musikalsk eller ikke har sans for billedkunst — ja, hele folket lever på og af kunsten, og at kunstens betydning såmænd rækker ind i de mest prosaiske ting. Også den udformning, mange tekniske ting får, er — mere eller mindre mærkeligt, men for den vågne betragter absolut tilforladeligt — præget af den inspiration, der udgår fra kunst i dens hele, brede spektrum.

Jeg kan ikke se, at der kan blive nogen særlig langvarig udvalgsbehandling af disse forslag. Kunst er svært definerligt, det er i hvert fald også noget med at kunne. Det, som er foreslået her, kan man i hvert fald ikke. Der er nok et stort flertal i tinget for, at man skulle øge støtten til en lang række af de områder, som er omtalt i disse lovforslag. At vi beklager ikke at have mulighed for det i øjeblikket, gør det ikke mindre væsentligt, at det er sagt, at hvis vi levede op til det, vi har brug for, og til den frmtid, vi gerne vil bygge, så øgede vi støtten på en lang række af disse områder. At tale om totalt at afskaffe den er efter min mening hinsides det, man i virkeligheden kan beskæftige sig med.

Poul Dam (SF):

SF kan ikke medvirke til disse forslag,

[Poul Dam.]

hvis kulturelle og samfundsmæssige ulykkesvirkninger retsforbundet åbenbart ikke forstår noget som helst af.

Bracher (Kr.F):

Kristeligt folkeparti vil da meget gerne gå ind for at spare, hvor der kan spares, men vi kan ikke se, det er store summer, der spares ved disse forslag. Vi hørte jo hr. Robert Pedersen nævne summen 4 kr. pr. indbygger i Danmark; det er jo ikke store sager.

Når det gælder vort principielle syn på kunsten, så er vi meget positive over for al god og lødig kunst og er ikke bange for at yde den støtte både fra stat og kommune, så vi vil i det store og hele gå imod disse 5 forslag.

Ophævelsen af Statens Kunstfond kan vi i alt fald slet ikke gå med til det. Vi synes, det er udmærket, at der gives støtte til kunsten, mere end til kunstneren, sådan at der kan opstilles gode kunstværker rundt omkring i vor by. Det er ikke alt, vi er lige enige om, sådan at vi personligt synes om det, men hvad der er god kunst, afhænger jo af en smagsbedømmelse. Der er jo ikke i vor tid mæcener, som der var i gamle dage, der kan støtte kunsten, så det bliver nok staten og kommunerne, der må gøre det.

Når det gælder orkestrene, så synes vi også, det ville være en skam at afskaffe orkestrene. Vi har jo mange gode og fine orkestre rundt omkring, som er af privat karakter, organisationsorkestre og FDF-orkestre osv., som man kan glæde sig over. De allerfleste af disse orkestre får netop støtte fra de professionelle kunstnere i orkestrene rundt omkring. Vi vil også på dette område gerne opretholde de statsstøttede orkestre.

Når det gælder de to sidste lovforslag, er der måske nok ting, vi kunne se på. Når det gælder biografer og teatre, kunne vi godt tænke os at tale lidt om administrationen af lovgivningen, men selve den udøvende filmkunst og teaterkunst vil vi da gerne være med til at støtte, når den er god og lødig.

Stort set vil vi altså gå imod dette forslag, men er villige til at se på det i et udvalg.

Fuglsang (DKP):

Kommunister kan ikke støtte disse forslag om at ophæve eller voldsomt skære ned på forskellige former for kunststøtte. Forslagsstillerne forsøger sig med en slags logisk motivering for forslagene, men det tør nok siges, at man drager nogle temmelig ulogiske slutninger af det. Der tales f. eks. om folkelig harme mod Statens Kunstfonds virksomhed, nævnes også konkrete eksempler på svagbeder i så henseende, det gælder principperne for fordelingen af fondets midler, og det gælder, hvilke grupper som kan komme ind under denne støtte. Det er klart, at sådanne problemer løbende kan og bør diskuteres, og de bliver jo også diskuteret, men jeg kan som de andre ordførere ikke være med til at drage den slutning, at så stryger vi simpelt hen det hele.

Med hensyn til forslaget om kunstfonden og de andre forslag vil jeg sige, at der tales netop i disse dage meget om, at Danmark er fattigt, men vi bestrider, at Danmark er så fattigt, at vi ikke har råd til at opretholde et vist kunstnerisk og kulturelt niveau, og vi vil hævde, at Danmark ville blive endnu fattigere, hvis vi ikke gjorde det.

Vi må også fra vor side betragte det som en asocial betragtning, når man siger, at folk, der vil nyde kunst under en eller anden form, selv må betale, hvad det koster. Det kan dog ikke være sådan, at adgangen til at nyde kunst og kultur kun skal være for en lille besiddende overklasse, som i øvrigt ikke er slet så kulturbærende, som den undertiden selv mener, og det vil for øvrigt også medføre, at kunstens retning i høj grad vil blive bestemt af denne gruppes smag. Det kan ikke være sådan, at kunst og kultur ikke også er for de mange, mange mennesker, som gennem deres arbejde dog skaber selve det materielle grundlag for kunst og kultur.

Vi kan således ikke stemme for dette for-

[Fuglsang.]

slag, som vi trods alt ikke havde ventet fra et parti, der dog bygger på visse principper. Det virker på os temmelig stærkt som et forhåndenværende søm for dog at have noget at placere sig på, men det er efter min mening ikke noget særlig godt søm.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Ib Christensen*) (DR):

Jeg er jo ikke i den situation, at jeg kan takke for overvældende velvilje over for dette forslag, men jeg vil gerne takke fremskridtspartiet for tilslutning og kristeligt folkeparti for i hvert fald en vis behersket tilslutning til visse punkter.

Ministeren og også en del af ordførerne lagde en holdning for dagen, som jeg synes principielt er noget betænkelig, en vis fornærmethed over, at disse spørgsmål igen drages frem i folketingets sal, uanset at man for to år siden enstemmigt vedtog dette eller hint på dette eller hint område. For det første er der hertil at sige, at der jo er kommet et nyt folketing den 4. december. For det andet er det en kendsgerning, at der i dette folketing i modsætning til det gamle folketing er stærkere kræfter, men altså endnu ikke flertal, der ønsker, at vor kulturpolitik skal tages op til revision. Derfor synes jeg ikke, man skal være vred over, at vi ønsker denne debat, for der er jo mange elementer knyttet hertil.

Det er ikke bare for os et spørgsmål om at spare. Nu får vi jo at vide, at det er ikke ret mange penge, det drejer sig om, det er 4 kr. pr. indbygger, og det er, sagde fru Meta Ditzel, 0,87 pct. af statsbudgettet, som kulturministeriet råder over. For os er der selvfølgelig også et sparehensyn at tage, men det er først og fremmest et spørgsmål om den personlige selvbestemmelsesret, og deri kommer det liberale aspekt ind, som hverken er højreorienteret eller socialistisk — som hr. Robert Pedersen repræsenterede så udpræget — det er netop et spørgsmål om selvbestemmelsesret. Det er det, der gør, at dette forslag hverken er højreorienteret eller venstreorienteret, men udtryk for, ved siden af sparehensynet, en stillingtagen til spørgsmålet: hvad skal den enkelte borgers arbejdsudbytte benyttes til? Det er klart, at det ikke drejer sig om store penge her, men det drejer sig om et område, hvor det er

særdeles anskueligt for befolkningen, hvilket formynderi der finder sted. Jeg skylder da også lige at tilføje, at retsforbundet jo har fremsat adskillige andre spareforslag i det politisk-økonomiske udvalg og også vil komme med andre vidtrækkende spareforslag. Når vi har trukket dette frem, er det netop, fordi det er så pædagogisk velegnet til at sondre mellem, hvad der er en ægte liberal kulturpolitik, og hvad der er socialistisk kulturpolitik. For således opfatter jeg det, når man mener, at staten skal have en rolle at spille her.

Det kan jo nemlig ikke være anderledes, end at staten gennem sine bevillinger rent faktisk kommer til at styre udviklingen. Sådan er det på alle mulige områder; der sker en politisk styring gennem bevillingerne. Vi har også i hele røret omkring Jens Jørgen Thorsens film et ganske utvetydigt udtryk for, at der ligger et politisk tryk, og at regeringen altså, sådan har jeg egentlig opfattet det, mere eller mindre åbenlyst har givet efter for det, eller at embedsmændene måske har gjort det i en eller anden fornemmelse af, at de politisk måske ikke var særlig godt med en sådan garanti, hvad det næppe heller er, men blot i og for sig en illustration af, at den meget omtalte uafhængighed, som hr. Robert Pedersen nævnte, dette, at der ikke var nogen intervention, ikke var noget politisk styring el. lign. — således måtte jeg opfatte hr. Robert Pedersens udtalelser — i og for sig blev demaskeret ved denne lejlighed.

Der spørges, hvad der er retsforbundets kulturpolitik. Det er simpelt hen, at folk må betale selv, folk skal selv betale for de kulturelle goder, de ønsker.

Så spørges der videre: hvad mener man med decentralisering? Ja, kan det kaldes kulturjendsk at sige, at man ønsker tilstanden ført tilbage til fra før begyndelsen af 1960'erne, hvor man kom ind med alle disse statstilskud på forskellige områder? Kan det være kulturjendsk at sige, at amter og kommuner selv kan klare disse? Retsforbundet mener ikke, at amternes og kommunernes selvbestemmelsesret skal beskæres med hensyn til, at de ikke må yde støtte til sådanne kulturelle formål, som der her er tale om. Retsforbundets kommunale og amtsrådsrepræsentanter vil i givet fald naturligvis gå imod det, men vi vil ikke beskære

[Ib Christensen.]

kommuners og amters ret til at yde støtte til et lokalt kulturliv. Netop derved kan man jo fremme en decentraliseret kulturpolitik, for der er jo altid en styring på det, når der er tale om refusionsordninger o. lign. Det ved alle.

Så bliver der sagt, at uden støtte vil alt teaterliv, som det er nu, ophøre. Jeg er klar over, at det vil give anledning til betydelige overgangsvanskeligheder. Men det, man gør ved den nværende kulturpolitik, er jo, som det siges af forfatteren Jesper Jensen, som vel ingen i denne sal vil betegne som højreorienteret, at man holder liv i nogle plydsmuseer, og han nævner f. eks. Det ny Teater; man kan også nævne andre af de mere etablerede og de mere ukontroversielle scener. Det er det, der reelt sker. Bortset fra alle flosklerne er det jo en kendsgerning, at det bliver den politiske vilje her i folketinget, hvad det også bør være, der bestemmer, hvem der skal have midlerne, og hvem der ikke skal have dem.

Nu siger hr. Robert Pedersen så: ja men hvor er der nogen dokumentation for, at det avancerede bliver forfordelt osv.? Ja men man kan da se det på pengemidlerne, hvem der får den massive del af støtten, den alt-overvældende del af teaterstøtten. Det går dels til det kgl. teater, dels til de etablerede scener osv., mens kun en brøkdel går til de andre. Vi vil ikke sige, at de kontroversielle skal have flere penge eller større andel i pengene, vi mener simpelt hen, at ligestilling skal ske derved, at ingen får, men at befolkningen selv skal vælge.

Jeg skal ikke kommentere hr. Kaj V. Andersens synspunkter med hensyn til, at det er en udsøgt hån, at et liberalt parti kommer med disse forslag. Det er netop et udtryk for en ægte liberalisme, og det er et udtryk for, at vi i hvert fald mener det alvorligt, når der skal spares. Vi taler i denne tid i folketinget om, og i disse timer bliver det drøftet, hvor man dog kan spare, og hvor nødvendigt det er at spare, og så batter det jo ikke meget, at det radikale venstre, kunne jeg forstå, synes, det er i orden, at man nedskærer bevillingerne her med 1 pct. Vi vil nedskære dem med 100 pct. For man bliver nødt til at finde en afgrænsning, en etisk afgrænsning af den offentlige sektor,

hvis der skal gennemføres varige og dybtgående besparelser. Det burde interessere ethvert liberalt parti, det burde simpelt hen være et af kernepunkterne i et liberalt politisk samfundssyn at finde ud af, hvor grænsen for den offentlige sektor skal trækkes. Vi mener, her er en ganske elementær og uskuelig anvisning på, hvor den bør trækkes.

Jeg vil altså gerne understrege, at vore synspunkter ikke hviller på en negativ indstilling over for det kulturelle liv. Tværtimod er det et spørgsmål om den enkeltes selvbestemmelsesret og et spørgsmål om, at den påvirkning, der gennem statens økonomiske intervention sker i kulturlivet, bringes til ophør, netop fordi det kan være en fare for kulturlivet. Der har jo også fra kulturel, fra kunstnerisk, side været stærk opposition mod den officielle kulturpolitik, det ved alle; det har der været, og det er der fremdeles. Det er meget sandsynligt, det er et mindretal, men det er et mindretal, som man måske nok kan beskyldte for meget, men som man i hvert fald ikke kan beskyldte for at være højreorienteret; de er i opposition, og enkelte af dem har direkte sagt: lad os få det hele væk.

Jeg håber, jeg dermed har om ikke overbevist om rigtigheden af, så i hvert fald plæderet således for dette synspunkt, at man forstår, dette ikke er udtryk for det, man negativt kalder rindalismen. Men rindalismen, hvad var det? Ja, det var et folkeligt oprør mod det formynderi, som fandt sted her. Man vidste godt og ved godt på alle disse arbejdspladser, at her er der ikke tale om de store penge, og at indkomstskatten ikke kan lettes væsentligt ved, at man fjerner disse love. Men man føler det som et formynderi, som en anmasselse, at man har disse støtteordninger, som f. eks. kunstfonden er udtryk for, men også de andre, og da vi mener, at befolkningens selvbestemmelsesret er og bør være det centrale, vil jeg gerne som en af de sidste ting understrege, at når vi taler om, at der findes en voldsom folkelig opposition mod disse ting, er det altså med dækning i de faktiske forhold. Kom disse love til folkeafstemning, hvad jeg håber de på et tidspunkt gør, så tror jeg nok, at alle, hvis man vil være ærlig, må give mig ret i, at de efter al sandsynlighed ville falde med et brag.

Poulsen (FP):

Mit partis ordfører har jo givet udtryk for fremskridtspartiets principielle holdning, det var bare et par bemærkninger, der kaldte mig på talerstolen.

Jeg vil gerne allerførst sige tak til hr. Ib Christensen for, at han kom frem med disse forslag, så sparer han os for det arbejde.

Til kulturministeren vil jeg sige, at det forbavser ikke, efterhånden som det viser sig, at venstre fuldstændig har mistet den folkelige jordforbindelse, at ministeren indtager denne holdning.

Til hr. Robert Pedersen, som var så venlig at omtale mig og hr. Glistrup i samme åndedrag, vil jeg sige: jeg ved ikke rigtig, om jeg skal være stolt af sammenligningen, eller jeg skal være gal i hovedet, så jeg vælger sådan en blød mellemvare. For jeg synes, at når hr. Robert Pedersen erkender, at jeg har ret i mange af de ting og, går jeg ud fra, samtidig vil hævde, at han repræsenterer arbejderne i dette land — og jeg er i hvert fald arbejder — så burde han indtage en anden holdning i denne sag. Jeg vil også meget gerne have mig frabedt at blive kaldt medlem af et højreorienteret parti. Vi er landets næststørste arbejderparti, det har vi dokumentation for, og jeg er i hvert fald ikke højreorienteret, men jeg går ind for nærdemokrati og folkets selvbestemmelsesret, som hr. Ib Christensen så rigtigt udtrykte det.

Til hr. Kaj V. Andersen, som jeg absolut anser for en dannet mand, vil jeg sige, at jeg håber også, hr. Kaj V. Andersen anser mig for en dannet mand, han er i hvert fald velkommen til at komme hjem og se på mine vægge og mine reoler. Men jeg modtager ikke støtte fra det offentlige, og hvis et folks dannethed skal måles efter, hvor meget de modtager i tilskud fra det offentlige, så skulle dannelsen i dette land være meget, meget høj, og jeg synes, der er visse ting, der tyder på, det ikke er tilfældet.

Til hr. Lembourn: når vi ved, at samtlige udregninger, der er foretaget i dette land, viser, at al kulturstøtten faktisk kommer de veletablerede til gode, så kan jeg da godt forstå, det konservative parti kan gå ind for det, men jeg tvivler alligevel på, at de udtalelser, som hr. Lembourn kom med, dækker det konservative folkeparti i al almindelighed.

Så var hr. Melchior inde på Rindal, den jævne mand, som turde sætte sig op mod disse såkaldte, ja, undskyld udtrykket, kulturpaver. Jeg har selv forsøgt en lille smule og har fået ørerne i maskinen. Det er jo håbløst. Men denne lagerforvalter, der turde vove det og fik den kæmpeopbakning — jeg er stolt af det, hvis jeg blev regnet imellem hans tilhængere, og jeg vil gerne her i folketinget fortsætte det arbejde, som han begyndte dengang.

Til hr. Fuglsang, som kom ind på de sociale, kan jeg sige det samme, som jeg sagde til hr. Lembourn; det er jo nemlig asocialt, at almindelige lønslaver, som ikke bruger disse ting, skal betale til de velbærgede. Så hvis hr. Fuglsang ligesom hr. Robert Pedersen ville være i trit med det, som de påstår de repræsenterer, burde hr. Fuglsang også tage sin vurdering op til fornyet overvejelse.

Robert Pedersen (S):

Jeg skal lige sige til hr. Ib Christensen, at jeg har ikke forsøgt på at placere det ærede medlem hverken som liberalist eller som socialist; når han ikke selv ved, hvor i det politiske firmament han befinder sig, ville det da være formynderi for mit vedkommende at sige, hvor det var.

Men der var lige to ting, som jeg synes er vigtige, for det drejer sig om et princip.

Den ene ting er, at det ærede medlem i forbindelse med teaterloven ligesom anskueliggør ved hjælp af Jesper Jensen, der nu bliver et sandhedsvidne, at der fra kulturministerens side bliver ført en bevillingspolitik, der fremmer en bestemt genre inden for teatret, og det er urigtigt. Det er jo aldeles urigtigt. Den kritik, der lyder ude i landet i disse dage mod kulturminister fru Nathalie Lind, gælder jo dog, at man ude i de små forsamlingshuse ikke kan glæde sig over Kay Abrahamsen, og der er vrede over de former for teater, som er eksperimentelle: Banden, Team Teatret, alle disse mange ting, som ofte har en meget kritisk holdning over for vores samfund. Det vil sige, at her har vi at gøre med en liberal minister, der ud fra den liberale grundholdning, som de fleste i dette ting og i dette lands befolkning har, er med til at hjælpe og pleje alle dele af et kulturliv uanset deres politiske konsekvenser.

Så er der lige en anden ting, som jeg ikke

[Robert Pedersen.]

fik med, men som hr. Ib Christensen har gentaget, nemlig dette, at man ligesom ved disse love skulle give tilskud til en overklasse. Det udtrykkes på forskellig måde. I den skriftlige fremsættelse siges det om lovene om statstilskud til orkestre på denne måde: „... alt tyder på, at det er de uddannelsesmæssigt og økonomisk bedst stillede, der udgør landsdelsorkestrenes største publikum...“; og vedrørende loven om film og biografer hedder det, at formentlig er det de statsstøttede film, der særlig bliver set af de højere uddannede; endelig om teaterloven siger man, at teatersociologiske undersøgelser tyder på, at man er med til at give støtte til en overklasse.

Mig bekendt findes der i Norden kun én teatersociologisk undersøgelse, nemlig Swedners, den svenske, og den har den slagside, som er nævnt af hr. Ib Christensen, men den fremhæver jo udtrykkelig, at de nye grupper, de nye aldersklasser, i stort tal søger teatrene, og at der ligesom vokser en interesse for teatret blandt de unge; den eneste undersøgelse, vi har herhjemme, nemlig den der er lavet af Arte, tyder på, at for den storkøbenhavnske teaterordning er arbejdnernes andel af teatergængerne lige præcis den samme som den øvrige befolknings, altså at arbejderne går i teatret på linje med andre. Det passer altså ikke, det er postuleret, og det er ønsketænkning, at man her er med til at støtte en bestemt gruppe mennesker.

Lige til allersidst til hr. Poulsgaard: jeg vil da gerne medgive hr. Poulsgaard, at den vurdering, han lægger frem, er rigtig. Jeg tror, det er sandt, at på arbejdspladser i Sønderjylland, i København og andre steder siger man: indholdet af disse bøger forstår vi ikke, den form for musik er os fremmed, den form for kunst, den form for teater osv. Det er vores politiske dilemma, hr. Poulsgaard, for det har altid været således, at uanset om kunsten blev næret af konger eller kejsere eller mæcener eller som nu i et demokrati bliver næret ved statsbevillinger, er det i og for sig former for aktiviteter, der er nødvendige for et samfund, og som man ikke kan skaffe via den almindelige markeds mekanisme. Hr. Poulsgaard skal få min tilslutning til, at det er rigtigt, men jeg tror, vi gør os selv en bjørnetjeneste, hvis ikke vi,

der er lovgivere, accepterer, at kunst er noget vitalt for et samfund, kunst er noget vigtigt for et demokrati. Og jeg havde forventet en større tolerance hos et medlem af dette ting over for nødvendigheden af for vores fremtids skyld og for vores kulturs skyld at være med til at nære, at støtte, at annamme, at forbedre de vilkår, hvorunder den levende kunst skal bestå. Dér giver hr. Poulsgaard udtryk for en holdning, som er mig meget fremmed.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ib Christensen) (DR):

Den teatersociologiske undersøgelse, jeg refererede til, var en dansk teatersociologisk undersøgelse, der ganske vist er nogle år gammel, men som i hvert fald tydeligt viste, at det er de uddannelsesmæssigt og økonomisk bedst stillede, som benytter teatrene.

Nu nævnte hr. Robert Pedersen spørgsmålet om Kay Abrahamsen-turneen og det manglende tilskud dér, og det er jo igen et aspekt, man kan anlægge. Kan det være nogen offentlig interesse at støtte et så decideret underholdningsforetagende, som der her var tale om? Kan det være det, eller skal pengene gå til noget, som er mere avanceret eller eksperimenterende eller lignende? Det er en politisk afgørelse. Ergo er der tale om en politisk stillingtagen og et politisk valg. Så kan man ikke komme og sige, at det liberale giver sig udtryk i, at man støtter både det underholdende og det andet osv.; det er hele tiden et spørgsmål om bevillinger og dermed altså også rent faktisk et spørgsmål om styring.

Der var én ting i ministerens indlæg, som jeg godt kunne have lyst til at tage op, idet ministeren nævnte, at indskrænkning af tilskuddet til orkestrene ville betyde, at så ville Tivolis koncertsals orkester ikke kunne drives. Jeg kan ikke rigtig se, at det kan være nogen offentlig opgave at finansiere det. Der blev fra anden side, fra én af ordførerne, jeg husker desværre ikke hvem, talt om spørgsmålet om at støtte lodige danske film. Dér kan man igen veje. Hvis man ser fortegnelsen, som vi har fået i kulturudvalget, over, hvad det er for film, der har fået støtte, så er der ganske vist såkaldt lodige film, men der er sandelig også særdeles udprægede underholdningsfilm. Og så kan man rejse det spørgsmål: kan det være en offent-

[Ib Christensen.]

lig opgave at finansiere underholdningsfilm, som ofte er på et nok så banalt plan? Der er det, vi mener, at hele denne problematik slipper man udenom, hvis man siger, at det kan ikke være en offentlig opgave at gøre sig til smagsdommer. Det gør man jo altså rent faktisk, direkte eller indirekte, men det må borgerne selv tage sig af. Hvis man lokalt i et amt eller en kommune ønsker at støtte kulturelle foretagender, som der her er tale om i disse forslag, nu vel, så kan man gøre det, og så kan man selv bestemme, for dette er udtryk for en decentraliseret kulturpolitik. Og det er som sagt også udtryk for et ønske om på dette meget afgrænsede område at prøve på at slå til lyd for, at vi her i tinget må finde frem til en afgrænsning af den offentlige sektor, hvis vi nogen sinde skal gøre os håb om at nedsætte en fuldstændig arbejdslystdræbende og initiativdræbende beskatning af den danske befolkning, og for, at man ikke klarer sig ved nogle generelle nedskæringer.

For der er nemlig et andet aspekt her. Der er det aspekt, at forsøger man ikke alvorligt fra folketingets side at trække grænser for den offentlige sektors virksomhed og sige: de og de områder må vi i hvert fald afskrælle fra statens virksomhed — gør man ikke det, så kan der være andre områder inden for statens virksomhed, som vi alle er enige om skal støttes ordentligt, der ikke kan få de midler, som de har behov for, og som det er rigtigt at give dem.

Fuglsang (DKP):

Så vidt jeg kan se, er det fundamentalt forkert, når man hævder, at i det øjeblik kunst, for den sags skyld også kultur, ikke støttes af staten, står kunstnerne helt frit, og så får alle retninger mulighed for på lige fod og i lige grad at udfolde sig.

Nu tales der f. eks. om statsstøtten inden for filmverdenen. Ja men prøv at se på det store flertal af film, den del, som ikke støttes af staten, men som stort set beherskes af store private monopoler. Har man indtryk af, at der dér findes nogen som helst form for fri mulighed for fri kunstnerisk skaben? Er det samme ikke tilfældet inden for andre områder: kunst, teater og alle mulige andre områder? Det er det jo i virkeligheden, og derudfra tror jeg også man må se synspunk-

tet med hensyn til arbejderklassen og arbejderklassens stilling til kulturen. Jeg vil gerne sige: jeg har ikke det negative syn på arbejderklassen og dens forhold til kunst og kultur, som f. eks. fremskridtspartiet eller retsforbundet her giver udtryk for. Det er da muligt, at interessen netop på grund af de forhold, vi lever under, ikke slår så stærkt igennem, men ikke desto mindre tror jeg nok, der ydes fuldt så megen støtte både direkte og indirekte fra arbejderklassens side over for udviklingen af kunst og kultur som fra de andre klassers, og der er ingen tvivl om, at i samme omfang de hjælpes videre fremad, findes der i arbejderklassen meget stærke udviklingsmuligheder; dem synes jeg ikke man på nogen måde skal hæmme. De skal støttes også fra det offentlige side. Vi har simpelt hen ikke råd til andet.

Ministeren for kulturelle anliggender (*Nathalie Lind*):

Jeg skal ikke tage nogen lang debat op med ordføreren for forslagsstillerne, hr. Ib Christensen, men jeg vil gerne sige, at det er, som om visse ting, der bliver sagt her i salen, lukker man blot ørerne for.

Det er en meget bred, meget forskelligartet række af lovforslag, man her har ønsket til debat, men jeg sagde i mit første indlæg både med hensyn til filmen og med hensyn til teatret — og det var flere ordførere også inde på — at hvis der ikke blev ydet støtte, så eksisterede disse kunstarter ikke. Så siger man, at på denne måde støtter man bedre, at ligestillingen sker ved, at der slet ikke er nogen, der får noget, og så kan folk selv vælge. Ja men det er jo ikke rigtigt, for så får de intet at vælge imellem. Vi har ikke fra forslagsstillerne hørt nogen argumentation for, at det skulle være muligt i et land af Danmarks størrelse at sikre en produktion af danske spillefilm på et kvalificeret, professionelt plan. Der bliver altså ingen film at vælge imellem, og det er det, man skal være klar over, når man tager hele denne debat op.

Så vil jeg gerne have lov at sige en ting til, der også er principiel. Man taler om politisk styring, og hr. Ib Christensen havde i øvrigt en sidebemærkning om, at vi ikke skulle henvise til, hvad et tidligere folketing havde vedtaget. Jeg vil for det første gerne

[Ministeren for kulturelle anliggende.]

sige, at jeg udtrykkelig sagde: jeg tror også, der i dette folketing, og det viser sig nok også, når vi behandler spørgsmålet, er flertal for at føre den linje igennem, som vi her har omtalt. Det andet, jeg ville sige er, at det viser dog noget om det ansvar, som folketinget igennem årene har følt for at støtte kunst og kultur. Man siger, at der sker en politisk styring, men så er det da, som om hr. Ib Christensen overser eller ikke vil acceptere, at det tidligere folketing, da man vedtog f. eks. teaterloven, har bestemt, at det ikke skal være ud fra ministerens eller i hvert fald slet ikke alene ud fra den til enhver tid siddende ministers personlige mening, men folketinget har udstyret den til enhver tid værende minister med sagkyndige organer til at rådgive; det er det, der har været tanken, og det er det, der har været meningen.

Jeg vil gerne sige om teaterstøtten f. eks. i år: vi har et teaterråd som sagkyndigt udvalg, vi har et musikråd; de har afgivet indstillinger om fordeling af støtten, og jeg har hovedsagelig fulgt disse indstillinger, og det er vel også derved, fordi vi netop får den sagkyndige basisvurdering først, vi bedst muligt sikrer, at der bliver taget hensyn til alle former, det kontroversielle — eller det ikke-kontroversielle, det etablerede eller det ikke-etablerede. Jeg har tilstillet kulturudvalget en oversigt over den støtte, der er givet, og dér vil hr. Ib Christensen klart kunne se, at der er en vid række støtteforanstaltninger. Det, jeg får utak for, er vistnok mere, at jeg har givet til det ikke-etablerede, end at jeg har givet til det etablerede.

Kort bemærkning.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Ib Christensen*) (DR):

Kun dette til ministeren, at det såmænd ikke var rettet mod ministerens politiske styring på disse områder, som jeg er klar over er begrænset af disse såkaldt sagkyndige udvalg og råd, men jeg konstaterede blot, at folketinget gennem sine bevillinger rent faktisk foretager en styring, og det er det, der er det centrale.

Der er en anden side af den sag, man slet ikke har diskuteret i dag, nemlig den, at det skaber ulige konkurrencevilkår for de fore-

tagender, der får støtten, og dem, der ikke får. Det er der kunstnere, der ofte har gjort opmærksom på, og jeg synes, den side af sagen må med. At der så også har været kritik af de enkelte dispositioner — hvilket er nok så odiøst, når det drejer sig om offentlige midler — skal jeg lade ligge.

Men jeg skylder ministeren at svare på spørgsmålet om vores syn på, om der skal være en spillefilmproduktion i Danmark eller ej, og på spørgsmålet om, at hvis ikke dansk film får den støtte, så eksisterer den ikke. Nuvel, hvis der ikke er økonomisk basis for det, hvis ikke den kan klare sig selv — og der er, vil jeg mene, film, der godt kan klare sig uden offentlig støtte, det har jo også vist sig — hvorfor skal vi så have en sådan spillefilmproduktion? Jeg tror, der vil være basis for det, men jeg ved det ikke, og hvis det ikke er tilfældet uden offentlig støtte eller uden statsstøtte, nu vel, så må vi give afkald på det. Tabet er i visse tilfælde til at bære.

Videre siger ministeren, at hvis man ikke ydede støtte, så eksisterede teatrene ikke, eller i hvert fald de fleste af dem. Javel, men hvis interessen hos amtskommunerne eller hos kommunerne ikke er større, end at hvis statsstøtten falder væk f. eks. til landsdelsscenerne, så vil man ikke øge den amtslige eller kommunale støtte, hvorfor skal vi så opretholde dem? Som sagt, vi vil ikke gribe ind i kommunernes eller amtskommunernes dispositionsret på dette område. Vores repræsentanter lokalt vil nok gå imod, men vi vil som sagt ikke gribe ind i dispositionsretten. Det vil jo netop være udtryk for en decentraliseret kulturpolitik, hvis man siger til amter og kommuner — og skal der være en mening i opgave- og byrdefordelingsreformen og dette er endnu et aspekt i det — så skal man vel også sige: de og de opgaver skal amterne, da der nu er flertal for, at de er opretholdt, tage sig af, de og de opgaver skal kommunerne tage sig af. Her er et område, hvor man i hvert fald kunne sige uanset divergenserne i den kulturpolitik, der skal føres: her er nogle opgaver, som amterne kan løse og selv bør finansiere, hvis amterne selv skønner, at de skal løses.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Det politisk-økonomiske udvalg:

Udtræder: Erling Jensen
Ny stedf.: Svend Jakobsen

Skatte- og afgiftsudvalget:

Udtræder: Tønnesen
Ny stedf.: Erhard Jakobsen.

Folketingets næste møde afholdes i dag, torsdag den 9. maj, kl. 16 med følgende dagsorden:

1) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af visse forbrugsafgifter. (Forhøjelse af afgiften af cigaretter, fintskåret røgtobak, spiritus, vin og øl).

2) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om registreringsafgift af motorkøretøjer m. v.

3) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v.

4) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. (Afgift af vaskemaskiner, køleskabe, frysebokse, el-komfurer og støvsugere m. m. Forhøjelse af afgift af fjernsynsmottagere).

Mødet hævet kl. 11.57.